

НОВІ ВИКЛИКИ ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Осташова В.О., кандидат юридичних наук, доцент

«Світ уже не буде таким, як раніше». Ця фраза сьогодні, в період пандемії COVID-19 та наростаючої світової економічної кризи, звучить звідусіль. Проте сприймати її треба не як вирок чи прояв безсилля перед глобальними проблемами людства, а як виклик та гасло, під проводом якого слід переосмислювати усі сфери нашого буття. Не становить виключення юридична практика, яка, на відміну від багатьох інших напрямів професійної діяльності, завжди була доволі консервативною та не надто активно реагувала на технічні новації. Ситуація ж в якій опинилися ми усі та професійні правники зокрема, однозначно прискорить назрілі перебудови у юридичній практичній діяльності.

У березні 2020 року було оприлюднено напрацювання провідних юристів-викладачів для впровадження у освітній процес навчального курсу «Юридичні інновації», розроблений в рамках першої в Україні Літньої школи з юридичних інновацій у партнерстві з Kyiv Legal Hackers, за підтримки Програми USAID «Нове правосуддя», Координатора проектів ОБСЄ в Україні, організованого Міністерством юстиції України. Метою курсу є формування знань про діджиталізацію в праві, підвищення рівня цифрової грамотності студентів юристів, набуття практичних навичок застосування юридичних інновацій та технологій у професійній діяльності юристів [1]. Без сумніву зміст курсу буде інтегрований у навчальний процес з підготовки юристів більшістю закладів вищої освіти, оскільки є надзвичайно цікавим та актуальним. Суцільна діджиталізація для молоді, яка буде працювати над зазначеним курсом, як представників покоління «Z» (за теорією поколінь Штрауса і Хоува) є органічною та зрозумілою. Ба більше, життєво необхідною. Але молодь, про яку йдеться, ще має отримати освіту, влаштуватися та роботу, спробувати реалізувати свої ідеї щодо цифровізації та використовувати сформовані компетентності на практиці. Сьогодні ж вимагає впровадження юридичних інновацій уже «на вчора».

Усі юридичні інновації, в першу чергу, покликані ефективно використовувати час як невідновний ресурс та гроші. При цьому використання діджитал досягнень у сфері правничої практики є корисним як для юристів-практиків, так і для пересічних громадян. Для останніх це ще й можливість зменшити або ж уникнути витрат на юридичне обслуговування, отримати широкий доступ до правосуддя. Спеціалізоване програмне забезпечення допоможе аналізувати і готувати юридичні документи, оптимізувати автоматизацію процесу прийняття рішень щодо правових питань, складати договори, заповіти тощо [2]. Таким чином Legal Tech-проекти повинні стати надійними інструментами правового

всеобучу.

У деяких юристів викликають занепокоєння технічні інновації, які потроху замішують людину штучним інтелектом. Проте провідні консалтингові компанії запевняють, що повною заміни не відбудеться. Хоча конкуренція серед практикуючих юристів дійсно буде зростати. На думку Івана Городницького (директор Школи права Українського католицького університету) вказує на три обмежуючі фактори діджиталізації: 1) забезпечення свободи вибору співпраці з машиною і людиною; 2) обмеженість категорій справ, які можуть вирішуватися без людської участі; 3) неможливість запровадження юридичних інновацій в окремих сферах правничої професії [3].

Одним з прикладів юридичних новацій є OBLAVAbot – сервіс (Telegram-бот), що допомагає в отриманні послуги кваліфікованого адвоката, зокрема, під час слідчих дій. Перевагами даного сервісу є зрозумілий інтерфейс (особливо для користувачів Telegram), відсутність необхідності у спеціальній реєстрації, можливість обміну фото- та відеофайлами одразу на місці події зі смартфона, що завжди під рукою.

02.04.2020 р. Президент України підписав ухвалений 30.03.2020 р. Верховною Радою України закон щодо внесення змін до процесуальних кодексів, відповідно до яких протягом карантину учасники справи можуть приймати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції з використанням комп'ютерів смартфонів. Щоправда, за словами Л. Богданова (радника глави Державної судової адміністрації України) необхідно забезпечити обробку заявок на участь, відеозапис судового засідання, ведення протоколу, як це передбачено законодавством, тощо. А це неможливо зробити з використанням Zoom і Skype. Для забезпечення таких завдань наразі розробляється спеціалізоване програмне забезпечення, повноцінне запровадження якого планується у червні 2020 р. [4]. Таким чином, система правосуддя виявилася неготовою до нових викликів, як і більшість державних органів, представників бізнесу, в т.ч. юридичного.

Отже, настав час, коли не доводиться обирати між правником і юридичними новаціями. Майбутнє за їх ефективним поєднанням. Свій вибір зробило саме життя.

Список використаних джерел

1. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-149 від 10.03.2020 р.
2. Мірошніков Є. Legal Tech в Україні: інновації у юриспруденції. *Юридична газета online*. 06.09.2017. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/legal-tech-v-ukrayini-innovaciyi-u-yurisprudenciyi.html> (дата звернення: 02.04. 2020).
3. Городницький І. Юристи повинні усвідомити відповідальність та значення нашої професії. *Український католицький університет*: вебсайт. URL: <http://law.ucu.edu.ua/ivan-gorodyskyj-yurysty-povynni-usvidomyty-vidpovidalnist-ta-tsinu-nashoyi-profesiyi/> (дата звернення: 02.04. 2020).
4. Дистанционное участие в судебном процессе запустят с 1 мая: советник главы ГСА Леонид Богданов – о том, как будут внедрять новый закон. *Судебно-юридическая газета*. 02.04.2020. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/165185->

distantcionnoe-uchastie-v-sudebno-m-protsesse-zapustyat-s-1-maya-sovetnik-glavy-gsa-leonid-bogdanov-o-tom-kak-budut-vnedryat-novyj-zakon (дата звернення: 02.04. 2020).

всіх галузей народного господарства і зайнятості населення.